

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

PIK XLVII.

Ч. 6. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 10-го січня 1939.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 6. Jersey City, N. J., Tuesday, January 10, 1939.

VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“ в Нью-Йорку 4-0287. — Тел. У. Н. Союз в Нью-Йорку 4-1918. 4-8907.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НЕБУВАЛИЙ СИМФОНІЧНИЙ КОНЦЕРТ

НЬЮ ЙОРК. — Минулої неділі нечором відбувся в найбільшій ньюйоркській концертній залі, „Карнегі Гол“, перший того роду симфонічний концерт під орудою американсько-українського композитора Павла Печеніги Углицького. Симфонічна оркестра складалася з коло 50 музикантів, а мішаний хор, що співав раз сам, то напереміну з оркестром, з коло 30 співаків і співачок. Серед солістів і солісток виступали: пані Розмері Бранкато; в хорі — п. Степан Сліпоушкін, п. Михайло Дідо і пані Марія Гребенська; в оркестрі: скрипак С. Шмідт. Всі точки програми творили оригінальні, або аранжовані композиції п. Углицького й виконані були під його провідом.

Першою точкою була 25-хвилинна симфонія, основана на промі Тараса Шевченка „Гайдамаки“, п. з. „Україна“. Творець цієї симфонії, п. П. Печеніга Углицький, змалював тонами часи гайдамаччини, в яких відчувалося здушення української національної стихії, тихий грізний бунт, а потім зрив до волі. Виконання було мистецьке й кінцево захопливе. У дальшій програмі оркестра відіграла „Мелодію“, „Весільну Пісню“ й „Аркан“. Згадані три пісні, основані на народних мотивах, були виконані з легкістю і аристократичною стриманістю. Також були чергові точки: „Анданте і Скерцо“, „Ранок“, „Саркастична Серенада“, „Інтродукція“ і „Вакханалія“.

В другій частині виступала оркестра разом з хором. Наперед хор відспівав пісню „Ой, гила, гила“, далі „Чумак“ враз з оркестром, „Молитва“, „Човен“, „Зозуля“. Пані Розмері Бранкато відспівала з великою співацькою технікою і чистим, хоч може трошки заслабим до цієї оркестри голосом: „Елегію“, „Вмираючий козак“, „Самотність“, „Пісня перекупок“. Концерт закінчено монументальним твором п. Углицького, кантатою, основаною на поезії Тараса Шевченка „Бють пороги“ й присвяченою 125 річниці уродження українського Кобзаря. Цей твір, чи не найкращий і наймогутніший з усіх, залишив у слухачів незатерте враження. Цілий концерт стояв на високому рівні музичної культури. Публика, якої було дві тисячі, нагороджувала виступи рясними оплесками, а композиторові і диригентові п. Печенізі Углицькому справила велику овацію.

УВІЛЬНИЛИ ТОМУ МУНІЯ.

САН ФРАНСІСКО. — Нововибраний губернатор Олсон, як тільки обняв урядування, зараз випустив на волю ув'язненого Тому Мунія, що сидів 22 роки в тюрмі за згодне підложення бомби в часі дня „військової готовості“. В часі зриву бомби згинув кілька десятків осіб. Муні був радикальних поглядів і тому багато людей думали, що його засуджено за його переконання, а не за злочин. Робітничі організації й різні гуманітарні кола старалися вплинути на те, щоб випустити Мунія на волю. Але їх старання впродовж 22 літ були безуспішні. Щойно тепер губернатор Олсон, що обіцяв своїм виборцям випустити його на волю, дарував йому кару у зв'яз з його тавро злочину. Муні заявив, що решту свого життя присвятить робітничому рухові й старатиметься погодити всіх робітничих провідників.

А. Ф. П. ДОМАГАЄТЬСЯ ЗМІНИ ЗАКОНУ ВАГНЕРА.

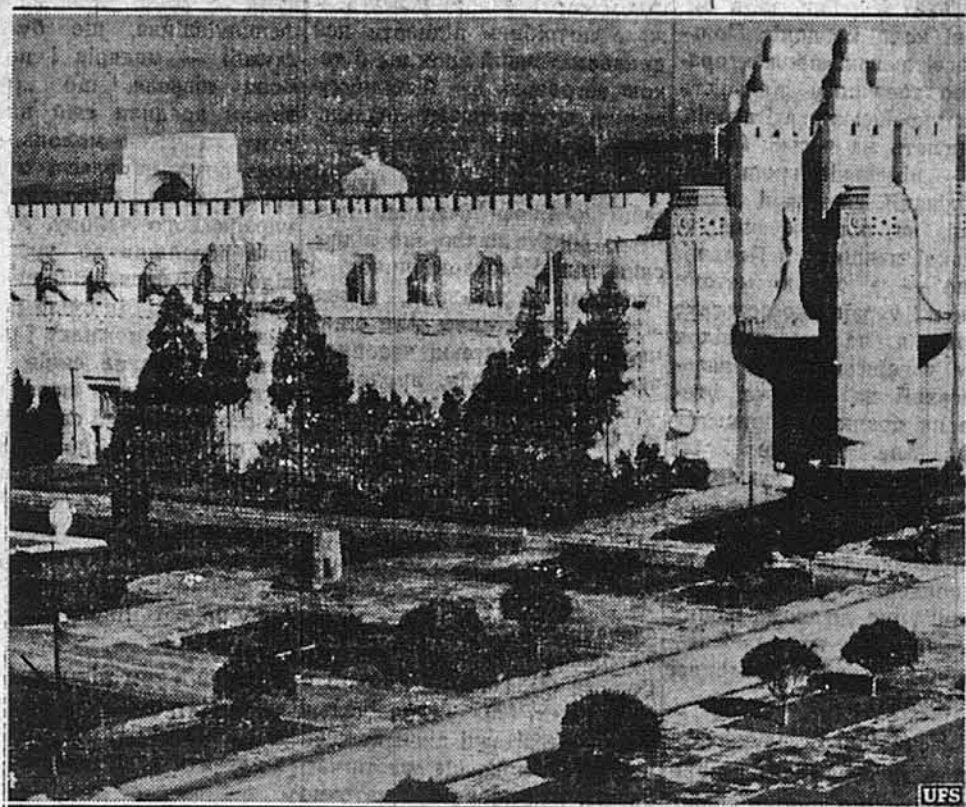
ВАШИНГТОН. — Американська Федерация Праці впливає на біжучу сесію конгресу, щоб вона змінила в дечім закон Вагнера, що торкається робітничих юній і їх взаємовідносин до власників фабрик. А. Ф. П. далі підкреслює потребу формування робітничого руху на фахових, а не збірно-промислових засадах.

ЗРІСТ БЮРОКРАТІЇ В АМЕРИЦІ.

ВАШИНГТОН. — Конгресовий комітет податків заявив, що впродовж минулого року різні підприємства й одиниці мусіли зробити 135 мільйонів звітів до різних урядових департаментів. Комітет сказав, що треба завести якесь одно центральне статистичне тіло, щоб кожний окремий урядовий департамент не звертався по потрібні інформації впродовж до публіки, тільки до цього центрального тіла. Бо ця бюрократична кореспонденція департаментів безпосередньо з загальним завдає багато непотрібної мороки.

ВИПРОБОВУЮТЬ П'ЯНИХ ШОФЕРІВ.

МІНЕОЛЯ (Н. Й.). — Повіт Несо впав на дуже добру думку: замість того, щоб поліцей мав нюхати віддих шофера, коли той у часі їзди зробить щось невідповідне, шоферів дадуть гумовий баллон, у який він муситиме вдихнути повітря. Описав цей віддих, схоплений у баллон, провірять експерти і скажуть, чи шофер у часі їзди був тверезий, чи п'яний; а коли п'яний, то наскільки.

ВИСТАВА ЗОЛОТОЇ БРАМИ.

Отсе вид „Палати Домів і Городів“, що має стати на Міжнародній Виставі золотої Брами, що буде відкрита цього літа в Сан Франціско. В городях насаджено преріжні рослини з цілого світу. Палата будована в стилі магомеданським.

З ЧЕХО - СЛОВАЧНИНИ УСУВАЮТЬ ПОЛЯКІВ.

ПАТ подає з Моравської Острави, що чехословацька влада масово наказує полякам виїхати за кордон у дуже короткому реченні. Хто не виконує наказу, того карають гривнями по 2,000 корон і відправляють до кордону силоміць.

Поліційна влада в Моравській Оставі загрозила грошеними карами підприємствам і приватним особам, які дають заробіток полякам.

КРАЙ, ДЕ НЕМА ВІЗНИЦЬ.

У скандинавських краях, як Швеція й Норвегія, дуже мало в'язниць. До того шведські в'язниці не такі грізні, як в інших краях... У тім краї існує в'язниця найлагідніша у світі. Вона зветься „в'язниця Шен-гошелт“. Хоч у тому домі кар не нема ні крат, ні сторожі біля бран, то з тієї в'язниці за 18 літ утік тільки один в'язень. У згаданій в'язниці є 600 в'язнів. Вони живуть так, як у бурсі: вчать в школі, працюють у городі, улагоджують м'ясові улагодження, ведуть свою оркестру, хор. В'язнів виховують фахові вчителі. Багато в'язнів, що покинули таку в'язницю, стають чесними громадянами держави, бо їм в'язниця не знищила здоров'я й не зломала їх психічно, лише виховала їх на гідних людей.

СМІЛИВА КРАДІЖ У ПОМЕШКАННІ ДЕТЕКТИВА.

На днях ограблено зовсім помешкання детектива мадярської поліції в Будапешті, Кэрла Терка. Тому, що одночасно пропала з хати його 21-літня служниця, Юлія Гаті, поліція почала шукати її. На основі оголошеного в радіо комунікату жандармерія аретувала служницю Гаті. Вона заявила, що хотіла бодай раз добре забавитись і тому ограбіла помешкання. Від служниці відібрали частину крадених річей.

ГРЕЙС МУР ГОВОРІТЬ ПРО СВІЙ „КОРОЛІВСЬКИЙ УКЛІН“.

До Нью Йорку прибула американська співачка Грейс Мур і сказала, що вона справді в часі оперового представлення в Франції зложила силіачому в ложі князеві Виндзорів і його жінці королівський поклін. Мур говорила, що в тім не бачить нічого злого, що шанує жінку князя Виндзора, бувшу паню Симпсон, і що незадовго всі будуть віддавати їй королівські поклони. На адресу англійських жінок Мур сказала, що вони зависні і тому не хочуть признати княгині Виндзор, що є американсько-го походження, королівських почесностей.

ЛІЧНИЦІ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

В останніх днях відвідали різні місцевості Карпатської України референти ресорту здоров'я при міністерстві здоров'я д-р Гончаренко і санітарний референт при краєвій уряді д-р Мандзюк, які на місцях обзнайомились із санітарним станом країни та винайшли приміщення для лічниць, які в найближчому часі розпочнуть свою працю.

Лічниці будуть відкриті: у Вел. Березному, у Воловім, у Дубовім й в Рахові. Таким робом ціла держава буде покрита мережею менших лічниць, які разом з своїми центральними (Хуст, Севлюш, Берегвар й Солотвинські Копальні) подбають про те, щоб населення мало забезпечену скору й добру лікарську поміч.

МЕТЕОРОЛОГІЧНА СТАЦІЯ НА НАЙВИЩІЙ ГОРІ.

Советська влада затвердила план будови метеорологічної станції на горі Ельбрус (Кавказ) на висоті 4,200 метрів. Будинок станції, в якому буде приміщена обсерваторія, матиме циліндричну форму. Будову станції скінчать у 1940 р.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОДВІЙНЕ ЖИТТЯ СТАТОЧНОЇ ГРОМАДЯНКИ.

Перед одним із лондонських судів станула 59-літня англійська громадянка, яку обвинувачували в тому, що вона переховувала та приймає в себе крадене. В суді виявилось, що Ліліан Бекер — так називалась та поважна громадянка — вела подвійне життя. Для одних вона була поважною, статочною громадянкою, яка мешкала в одній із західних дільниць у власнім домі. Кожного дня вона виходила на прохід із двома собаками; іноді улагоджувала чай для знайомих. Одночасно в іншій дільниці Бекер мала інший дім, у якому приймала лондонських злодіїв та купувала від них крадені речі. Такі операції давали їй змогу вести безжурне життя, причому поліція, хоч і підозрювала її, не могла нічого вдіяти, поки один із її клієнтів не показав на неї в суді як на пасерку. Старушку, що вела подвійне життя, засудили на 3 роки в'язниці.

АПТИКА, ЯК МУЗЕЙ.

Недавно відкрили в Берліні велику аптику, однак тієї аптики не віддадуть до послуг пацієнтів, але вона буде своєрідним музеєм та буде відкрита для всіх тих, що схочуть її відвідувати і познайомитись з фармацевтичним знанням та промислом не лиш самої Німеччини, але й цілого світу. В тому музею змальований розвиток лікарського знання з хомод століть. У просторій салі міститься хемічно-фармацевтична робітня з різними технічними улагодженнями. На стінах кількох сал висять портрети визначних хеміків та лікарів, які своїми винаходами принесли людству полєкшу.

ЧЕСЬКІ ШКОЛИ У СУДЕТАХ.

Генляйн як комісар Судетів наказав отворити чеські мешинні школи у Судетах. У Райхенбергу повстане окремий реферат чеського шкільництва. Справу чеських шкіл у Німеччині та німецьких у Чехії урегулював договір між обома державами.

ПРЕМ'ЄР ВОЛОШИН ПРО УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ

ПРАГА. — Кореспондент „Ди Нью Йорк Таймс“ подає дещо з промови, яку виступив прем'єр Карпатської України, о. Августин Волошин, з нагоди Різдва Христового. Навязуючи до кривавої сутички, яка мала місце біля загарбаного мадярами українського міста Мукачева, прем'єр підкреслює, що нещасливий український нарід дістає повно таких ран. Та прем'єр користує з нагоди, що це сталося в на-вечеря Різдва, і тому пересилає разом із сумною вісткою і щирий різдвяний привіт всім українцям по цілому світі. А зокрема вітає українців в Америці й бажає їм, що мають щастя жити у вільнім краю, дуже щасливого Різдва.

Згадує Велику Україну.

Далі прем'єр заявив, що вважає відповідним сказати дещо про справу Великої України. Ствердив, що поправді Карпатська Україна замала й заслаба, щоб могли інтервенювати тепер активно в цій справі. Та булоб помилково не розуміти того, які великі є симпатії для справи Великої України серед українців в Карпатській Україні.

Накликає до згоди.

Саме через справу Великої України, говорив прем'єр, треба українцям в Америці закинути з новим роком партійні спори і підпорядкувати себе великій національній ідеї, якою є створення Великої України. Такий великий нарід як український, говорив д-р Волошин, має право до державної самостійності.

Заповідає перемогу.

Далі заявив о. Волошин, що тяжко передсказувати будучину, але проте він має добрі дані на те, щоб сповістити своїх земляків, що йде про Велику Україну буде незабаром здійснена. А українці, розкинені по цілому світі, зможуть вернути на свою рідну і вільну землю, до своїх рідних, що тепер стогнуть під ярмом Советів і Польщі.

Знає про нашу працю.

Закінчив прем'єр своє слово тим, що він свідомий цього, що особливо українці в Америці виявили своє надзвичайне привязання до Рідного Краю, та що йому відомо, що вони далі продовжують свою працю для допомоги визволенню України.

ОТАМАН ДОНСЬКИХ КОЗАКІВ У ХУСТІ.

ПРАГА. — Повернувся з Хусту генерал Попов, отаман донських козаків, і своїм інтерв'ю заявив, що українці є братами й сусідами донських козаків, які не хотілиб шкідити українському народові у визвольних змаганнях, а хотілиб спільно працювати над поваленням спільного ворога — червоної тиранії. Ген. Попов їздив у Карпатську Україну в цілі переговорів щодо формування тамже військових частин для боротьби з большевиками. Ген. Попов живе тепер у Берліні.

НА ДВОХ СТИЛЬЦЯХ.

ВАРШАВА. — Польська преса подає, що польський міністер закордонних справ, Бек, порозумівся з Гітлером і тепер буде все по давньому. Значить, як думає Бек, Польща зможе жити в приязні з Москвою і з Берліном.

НЕ БУДЕ ЗМІН.

БЕРЛІН. — Як у Карпатській Україні так і в Словаччині нема спокою, коли йде про границі з Мадярщиною. Подають, що під Мукачевом було до 50 ранених і кілька десятків убитих. Значить, що коли приходять до таких „інцидентів“, то є хтось, хто до цього систематично й з розумом змагає. Тому появилася ще одна урядова пригадка, що віденське рішення з 2. листопаду 1938 р. є незмінне.

ЧИ НЕ ЩОСЬ СЕРІОЗНІШЕ?

ПРАГА. — В перший день українського Різдва мадярські терористи розпочали знову наїзд на українську територію біля Мукачева й Ужгороду. Була стрілянина. Мадярська влада здержала навіть залізничний рух на тій лінії, яка лучить Карпатську Україну з Румунією. Уряд Карпатської України подає в комунікати, що в п'ятницю завили мадярські банди, що прийшло до бою з артилерією і повзали та що чехословацькі війська були змушені вступити на мадярську територію.

ПОЛЬЩА СКРІПЛЯЄ ГРАНИЦЮ.

ВАРШАВА. — Польські газети потверджують вістку, що Польща концентрує більшу силу війська на границі між Галичиною і Карпатською Україною. Але подають, що це тільки на те, щоб бути готовими „на всякий випадок“.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Сво“одн.: BERGEN 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BERGEN 4-1016.
4-0807.

Address: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКІ ПОГРОЗИ

Передмінулої неділі помістив „Нью Йорк Таймс“ депешу свого варшавського кореспондента Ержого Шапіра про польську політику супроти українців. Депеша, звичайно, була цензурована, якщо не інспірована, польським урядом, бо представляє співчутливо польське бажання наставлення до українців.

Польський уряд, — каже заздалегідь депеша, не годиться на кампанію за відбудову української держави й буде протиставити цій кампанії всіми силами. В цьому справді нема нічого нового. Не на те Польща загарбувала українські території, щоби їх при першій-ліпшій нагоді віддати назад правому власникові. Не на те вона „рятувала“ їх від большевиків, щоби їх держати нібито в депозиті, як це висказався був свого часу один чеський політик про Закарпаття (зрештою й той політик потім не мав охоти віддавати „депозит“).

Польща каже виразно, як вона думає боротися проти відобрання українських земель на користь української держави. Вона думає зеднати всі держави, котрим повстання української держави грозило би втратою території, себто держави, що загарбали українські землі. Отже малиб до цього союзу грабіжників українських земель належати крім Польщі Румунія, Чехословаччина та, очевидно, найбільша з усіх грабіжниць, Росія. Це нічого, що Росія большевицька, а Польща нібито рятувала Галичину від большевизму та при всякій нагоді клеймувала українців як большевиків. Це вона робила, як треба було загарбати українські землі; нині для удержання загарбаного треба союзу з большевиками. Це так звана реалістична політика з причинком. Польща сподівається, що так само реалістично поставиться большевицький диктатор Росії, дарма, що вони зо свого боку українських самостійників представляли союзниками польських панів і буржуазії.

Цього союзу грабіжників України ще видно мало й тому Польща до цього додає ще спеціальну кампанію проти самих українців під польською окупацією. Отже з одного боку думає Польща ще раз „пацифікувати“ українців, себто нищити дикими, насильними засобами всякий прояв українського життя. З другого боку думає Польща підсувати українцям обіцянку угоди, вести „розмови“ з УНДО-м або якою іншою охочою до цього групою.

На папері план виглядає для Польщі дуже обіцяючо. Все так знаменито розраховано, розділено ролі, все так гарно замасковано миром, спокоєм, толеранцією. Одна біда, що український народ ще одного пацифікації не зломиться, як не зломився він був від першої пацифікації. І до угодових „розмов“ нині серед українців шораз менше охочих, навіть серед тої частини УНДА-а, що ще не так давно була охоча.

Лишається як одинокий рятуюнок порозуміння між Польщею й Росією. Однак, чи не покаже доля Чехословаччини, що варта Росія як союзник?

СОВЕТСЬКО-ПОЛЬСЬКА СПІВПРАЦЯ

Сьогоднішні італійські часописи приносять цікаву звістку про паралельний і одночасний виступ советського й польського представників в Празі з протестом в справі пропаганди за Велику Україну, що ніби то знаходиться в Празі надто сильно підпертя. Польські часописи вже кілька днів перед тим вели так звану підготовчу акцію, описуючи якісь кольосальні „провокаційні“ мапи Великої України, ніби виставлені коло кордонів Польщі і освітлювані прожекторами; про гарячкову діяльність різних українських агітаторів, що видають на чеські (а головню — німецькі!) гроші різні публікації, скеровані проти Польщі, на підбурювання української меншини в Польщі. Все це — з одною метою: висвітлити українсько-польське напруження не як наслідок зросту української національної реакції на польські утилки, а як працю чужинських агентів... Але і в цій акції, всі безсторонні чинники дуже скоро переконалися, що польська преса знову таки помиляється, і наприклад, такий Тонелія, кореспондент торинської „Стампи“, що до числа наших приятелів ніяк не належить, таке пише в своєму часописі з 15. грудня:

— „Необхідність слідкувати зблизку за розвитком українського руху, що зробив кольосальні поступу в часу встановлення автономної держави Карпатської України, привела нас на розвідки ж до Праги (з Будапешту Е. О.), де, відповідно до однозгідних обвинувачень ворогів українства, малаб знаходитися центральна українського руху. Мусимо віддати справедливості чехам, що ці обвинувачення не мають ніяких підстав: ми не знайшли ніякого сліду отих славновісних мал Великої України, що малиб знаходитися, як запевняли польські часописи, в витринах усіх празьких крамниць. Тільки один часопис видавав українську мапу як ілюстрацію до звісток про вимоги п'ятнадцяти українських послів в польському соймі. Не можна також сказати щоб ці крамничі чеської столиці знаходилися багато книжок про Україну... в усякому разі рішуче нічого, що малоб підбурюючий характер, чи мало бодай

якесь відношення до актуального моменту...“

Проте советський і польський уряд з просто зворушливою однодушністю і однозгідністю вважали все такі потрібним протестувати в Празі проти „сіяння українського іредентизму“. А „Польська Інформація Політична“, що знаходиться в безпосередньому зв'язку з польським міністерством справ закордонних вважала потрібним підперти цей дипломатичний крок ще й такою загрозою, що її видрукували в інтегральному перекладі й італійські часописи:—

— „В своїй останній декларації п. Беран (чеський прем'єр) виявив надію, що відносини між Чехословаччиною й сусідніми державами розв'яжуться сприятливо. Але одночасно з тим, чеські часописи, залежні від уряду, продовжують ворожити українську справу. Цей факт приводив до деяких рефлексій. Чехословаччина Бенеша впала внаслідок своїх антинімецьких тенденцій. Нині деякі чеські кола піддаються новим ілюзіям, намагаючись створити з Чехословаччини осередок утворення Української Держави, коштом Советів (!), Польщі, Румунії й Угорщини (?). Відповідальні празькі державні діячі кращеб подумали, поки ще мають час, перше, ніж вибрати остаточну свій шлях. Нова чехословачка держава моголаб рахувати на загальні симпатії, колиб її політика кермувалась реальними інтересами країни, що полягають в наладнанні добрих зносин з сусідніми країнами і в установленні необхідної рівноваги. Будемо надіятися, що Чехословаччина, з огляду на недавній досвід свого політичного минулого, не повторить тих самих помилок. В протилежному випадку, булоб трудно дивитися на будучність Чехословаччини з тим оптимізмом, що його хотілаб мати Польща...“

Дуже шкода, що саме з недавнього політичного досвіду Чехословаччини Польща не могла нічому навчитися! Бо — при бажанні — саме для Польщі в тому досвіді — незвичайно багато повчального... Але не нам пекватися про будучність Польщі!

Евген Онанський, Рим.

ВЕРТАЙТЕ ДО СВОГО НАРОДУ!

(Під увагу тим імігрантам зі Закарпаття, що хочуть радити в П'єтсбургу дня 16. січня 1939 р. над „Карпатською Україною“).

З Хусту надійшло ч. 141 шоденника „Нова Свобода“, в якому є вступна стаття п. заг. „Поворот до свого народу“. В ній вказується на те, що в т. зв. русофільському таборі було багато ідейної молоді, що хотіла вірно служити своєму народові й своєму рідному краю. Тепер та молодь пізнала, куди її вела бродівщина й фенчиківщина, що була на службі — мадярів і поляків. Вона пізнала, що „руські“ вожди зрадили свій нарід. І тому та чесна молодь, переконавшись на власні очі про зраду, зачала переходити до українського табору. Між іншими перейшов до українства відомий і визначний поет Андрій Патрус. Він сміло й чесно визнав свою помилку і ще визнав усіх чесних синів Закарпаття, щоб вони повернулися до свого народу і служили рідній, українській справі. Ось це є мужнє, чесне й патріотичне поступовання, яке повинно бути прикладом для тих, що й тут в Америці йдуть проти інтересів свого власного народу і поборюють Карпатську Україну і її Уряд.

Разом з тим містимо і відозву А. Патруса, поміщену в тим самим числі „Нової Свободи“, а звучить вона ось так:

Голови Д'гори!

Вся багата історія української нації завітчана щесчсленими боями й героїзмом за свою свободу, за свої права і ліпше життя. Український народ на протязі довгих століть вів нерівну боротьбу з жорстоким російським абсолютізмом, який гноблячи українців національно, гнобив їх так само соціально, бо гніт національний завжди тісно зв'язаний з соціальним. Дев'ять мільйонів українського народу стогне під польськими багнетами, по тюрмах і в Березах Каргузьких, терпить найгірші злидні та знущання. І тільки невелика частина української нації, а саме: ми, карпатські українці, досягли бажаної мети — національної свободи й самостійності. Але пройдена путь карпатського українського народу не менше терниста, як і всієї української нації. На кістках карпатського україн-

ського народу мадярські барони й графи будували собі замки й палати, молами й потом українського народу омивали вони свої латифундії. Останні двадцять літ карпатського українського народу були нічим іншим, як продовження старого страждання й калварії. При помочі різних псевдо-русофілів чеські шовіністи розбивали наш народ на мовні чи національні табори, при помочі аграрного режиму створили у нас протекціонізм і корупцію, а при всьому цьому вели дуже старану підготовку чехізації нашого народу. Чехи відкликалися, що не можуть дати нашому народові самостійності, бо ми не маємо достаток своїх технічних сил, а самі навіть пальцем не кивнули, щоб цій потрібній кадр у нас виховати. Чехи ввесь час кричали, що не можуть нам дати автономії, бо ми іредентисти, а при тому дуже широко й сердечно підтримували русофілів і явних заграничних агентів: Фенічка та Бродія. Все це вони робили свідомо, з метою чим більш затуманити наш народ і знищити в ньому національне почуття. Але слова народної мудрості говорять: хто другому яму копає, сам до неї впаде.

Сьогодні наші відносини до чехів зовсім ясні, хоч ще не цілком унормовані. Але старим золотим часам опіки більш ніколи не вернутись і від сьогодні ми являємося самі повновласними господарями й керівниками своєї батьківщини й долі.

Якраз тому тепер перед нами повстає завдання й національна повинність: вести нашу батьківщину так, щоб наш селянин і робітник не мусів блукати за куснем хліба по чужих краях, далеко від сім'ї й дружини, бо всі передумови для цього у нас є, щоб працю нашого чоловіка всюди поважали й нагороджували, щоб наша батьківщина стала країною добробуту, щастя й радості.

Народ Карпатської України став вільний. В його серці потібно посіяли почуття національної гордості й викоринити немилосердно рабську слухняність та страх. З нашого суспільно-політичного й куль-

турного життя потрібно раз назавжди усунути гніл і темноту, щоб наш народ міг швидким темпом наздогнати страчане.

Звертаюсь до тієї частини нашої молоді генерції, яка знаходилась в рядах русофільського табору й саіно вірила Фенічкам, Бродіям та іншим. Голови до гори й не стидіться сміло заглянути правді в очі. Не стидіться признати своїх хиб і завчасно покаятись. Багато з вас дійсно з ідеалізму йшло за Бродієм, Фенічком, які обіцяли вам воскресити царську Росію, але сьогодні, коли ви бачите, що Бродій, Фенічка та кампанія працювала для того, щоб наставити у нас старий мадярський лад, ви повинні отверто покаятись й виповісти їм бій, коли у вас є хоч крихітка національної совісті й справжньої любові до свого народу. Ви повинні омийти свої серця від всього старого й чесно стати на службу своїм народам. Бачите, Фенічки примовами і йому бай-бай дуже, що буде з вами, що буде з вашою раненою душею. Те саме робить Демко, та всі провідники русокості. Батьківщина вимагає від нас багато праці й жертв. Тому ви не смієте збоку придивлятися, як інші працюють. Більша частина нашої національно свідомої молоді вже показала себе в минулі трагічні дні. Показала себе на вулицях Ужгорода, як одна душа й тіло, як одна молюлітна суцільна сила, яка має ясну мету, знає що хоче. Показала себе підчас евакуації, показує себе сьогодні в селах і містах, організуючи товариства національної оборони. Народ не забуде її. Золотими буквами на сторінках визвольної боротьби будуть написані її вчинки.

Культуру й прогрес, хід історії не можна застановити. Тому творимо свою історію так, щоб не соромитися за неї. Станьмо всі на службу своєї нації. Ніхто не буде зайвим. Праця, надія й віра, сталава воля все перекожують!

Батьківщино моя, твою Я чашу горя всю до дня Ще від дитинства пив і пью! Як сонце не весна, Як сирота без долі! Це у наймах обиди та поби, Як нива, ліс та поле! Це дощ та роси за світання, Як серце жінки молодой! Це розкіш ласки й любовання.

Батьківщино моя, твою Я причащаюсь боєм, гнівом І у грудях моїх мов грім Лунає злоба гримім співом, Клекоче ненависть свята, Гучить мов ураган, торнадо, По спеці буревій із градом Бажання і свята мета — Це пімста, пімста, бій Киньте в душі мої! Батьківщино моя, тобі Присягу вірності складаю, Що у майбутній боротьбі Буду громить ворожу зграю! Пером, чи шаблем в руках, Бо проснулася в грудях Синівська любов, Киньте бунтарська кров І серце шох хвилями Кричить:

СЛАВА УКРАЇНІ!

Андрій Патрус.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ

М. С., Перт Амбой, Н. Дж. — Ваші завваги слушні. Але як бувший стрілець і підстаршина, зрозумієте, що прс такі справи найкраще ширко не розписуватись, а підготуватись, щоби бути кожного часу готовим. Творім власні сили, бо тільки власні сили зобудуть нам справжню волю. З такими справами звертайтесь до Стрілецької Громади. Д. Т. Л., Ленінг, Мш. — Як маєте цей журнал, то надішліть, а ми Вам повернемо. Тепер стільки тих вісток, що годі це занотовувати. Спасибі, що постійно надсилаєте вістки й витинки.

ГУЦУЛЬСЬКА РЕПУБЛІКА

(Двадцятьліття ясінського зриву 1918—1919. р.).

(1)

Із розпадом австро-угорської монархії також на угорській Верховині закипіло. Причинилися до того чимало американські українці, емігранти із Закарпаття. Вже 26. жовтня 1918. підписали умову Масарик і д-р Жаткович про злуку Закарпаття з Чехословаччиною. Цю умову затвердили вже 14. листопаду тогож року на загальних зборах Народної Руської Ради в Скрантоні, Па. Пабісцит, переведений після того, заявився 2/3 голосів за злуку з Чехословаччиною, 28% американських українців голосували за злуку з Великою Україною, 2% за повну незалежність, а лише 1% за злуку з Мадярщиною і Росією.

У грудні тогож року стали рухатись і українці в Угорщині. Перша була сваявська народна рада, що 16. грудня 1918. року видала меморіал, у яким заявила за злуку всіх угорських і галицьких українців із чехословацькою державою. (Хто зна, чи колиб тоді було до такої злуки прийшло, чи Галичина не булаб удержана при Чехословаччині як автономна частина, а це нам

булоб вийшло лише на користь).

7. січня 1919. р. Народня Рада в Пряшеві устами д-ра Бескида висловила таку саму заяву. За злуку з Мадярщиною голосувала Народня Рада в Ужгороді, за злуку з Україною великі народні збори в Хусті. Так уже тоді зазначилися три напрямки. Тому, що Україна впала під перемагаючим напором большевиків і Польщі, а Мадярщина ослабла наслідком громадянської війни і що від неї відібрали великі простори сусідніх держав, переміг чехословацький напрямок і всі три дотеперішні Народні Ради в Хусті, Пряшеві та Ужгороді злучилися у травні 1919. р. в одну Руську Народню Раду, яка одногласно заявила за злуку з Чехословаччиною.

Мірова конференція прийняла це рішення до відома і 10. вересня 1919. року підписали умову між чехословацькою республікою та карпатськими українцями в Ст. Жермені, якою Карпатські Україні обіцяно автономію в рамках чехословацької республіки.

Перша буря в Ясіні в 1918. р.

Вже 4. листопаду 1918. р. на народніх зборах, які скликали мадярські уряди, нарід не хотів присягати на вірність мадярам. У мадярській народній гвардії, яку потім утворили, щоби берегти прилюдного порядку, переважали гуцули. 7. листопаду 1918. після нових народніх зборів увійшли коло 20 членів тієї народної гвардії під проводом Мариндука, одного з господарів, якого світова війна звелла на нуджаря до дому Хаїма Розенталя, загально зневаженого жидом багатієм і шукали його брата Йойни, який підчас війни добре дався в знаки гуцулам. Йойні вдалося заздалегідь утекти з Ясіня, зате Хаїма застали. Що діялося в його домі, не вдалося ніколи ствердити. Певне було лише те, що там упало кілька вистрілів, а наслідок того був, що Хаїм згинув на місці, жінку його так тяжко поранили в груди, що не могла при пізніших слідстві зійзати, хто по правді стріляв. Гуцули, що були присутні при цьому кривавому поразунку, зізнали, що Хаїм сам зачинив, бо відгрозився революером.

Це звбивство викликало велике збентеження. Мадярські провідні чинники, що самі не

мали доволі відваги виступити проти народу, жадали поміч в Мармароськім Сиготі. Та в Сиготі мадярська влада була вже тоді безсила і мусіла кликати військову підмогу з Дебрицина (Дебрицин онований за українських князів; звався в старину Добричин, а як прийшли мадяри з Азії, змадярили його, як багато інших міст). З Дебрицина прийшов відділ війська з машинними крісами, він обсадив усі важні стратегічні становища та замкнув до взимки всіх, яких підозрювали в убивстві Розенталя.

Арештованих відставили до Мармороського Сиготу і повели строгі слідство. Та це слідство не довело до нічого, бо арештовані, хоч як їх катували та мучили, заперечували свою вину та казали, що не знають, хто звбив жидка. Тому всіх арештованих після довгого слідчого арешту випустили на волю з причини недостачі доказів вини.

Після того в Ясіні настав знову спокій. Мадярська залога, що складалася з пограничної сторожі, народної гвардії та сотні Секелія, здавалося, є доволі сильна, щоби вдержати спокій. Та ті мадярські відділи під покришкою, що ніби то ревірують зброю, обкрадали гуцульські хати, а при

цьому крали не лише останки вартісних річей, які верховинцям ще осталися, а забирали й худобу.

Цю викликало серед населення велике огічення та розуряння. Гуцули, заховавши своїми інтелігентнішими людьми, стали потайки організуватися.

По 12—15 довірених людей ходили по верховинських оселях та приєднували прихильників. Тому, що не мали своїх офіцерів, які зуміли би випрацювати добрий оперативний план, привели собі тайком до Ясіня українського старшину д-ра Гарасимовича, а він їм той план опрацював і рівночасно поручив, щоби звернулися до тодішнього військового секретаря Галицької України, полковника Вітовського, по поміч.

В той час уже кипіло в усьому Закарпатті. В Хусті на великих народніх зборах акумуляцією вибрали делегацію, яка мала переговорювати з владою д-ра Петрушевича в Станиславові. Вибрані народні заступники, між якими були браці Брацайки, д-р Августин Штефан, нотар Евген Пуза, сиготський парох Медвідь, ясінський господар Василь Клемпуш і Степан Ключурак, приїздили прилюдно, що не зрадіть свого народу і будуть

старатися, щоби був прилучений до сусідньої словянської держави.

Цю делегацію мадярська влада запросила до Будапешту, де хотіли провідників карпатських українців приєднати до Мадярщини. Оначе делегати відмовилися в Будапешті переговорювати та заявили, що можуть переговорювати лише на своїй рідній землі, а не під насилою мадярських багнетів. Лише д-р Августин Штефан, що був по мадярськи вихований і по мадярськи орієнтувався, дався переконати великими обіцянками та заявився за Мадярщину. За це диктатор Мадярщини Беля Кун іменував Штефана заступником Закарпаття і він працював у користь мадярського большевицького режиму.

Тимчасом взаємини ясінських українців із владою у Станиславові ставали все тісніші та ширші. Прем'єр Західної України (Галичини) д-р Голубович обіцяв ясінським українцям всесторонню поміч, однак лише тайну. Не хотів, щоб дійшло до воєнного напруження між Мадярщиною і Західною Україною, яка вже тоді збирала всі сили, щоби відперти польське військо, що доходило до Львова.

(Дальше буде).

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШКАГО, ІЛЛ.

Свято Лесі Українки.

Заходом жіночих товариств Шкаго й околиці відсвятковано 23. жовтня 1938 р. в салі прав. церкви 25-ту річницю смерті Лесі Українки. Пані І. Подола, голова концертного комітету, сказала вступне слово, в котрім пояснила значення цього свята. При кінці її промови хор молодих націоналістів відспівав „Боже Великий Єдиний” і „Живи, Україно”.

Програма концерту вкладається з пісень, деклямацій і гри на скрипці. Деклямували: пані Крайс, А. Крайник, пані Ковальчук і Е. Когут. Сопранові соля виконали: пані Кульбак і А. Маринів. Скрипкове солю виконав молодий скрипак Роман Боднарчук, а головний реферат виголосила пані Куропась.

Святочна громада мала надзвичайну приємність витати полковника Романа Сушка, котрий якраз тоді гостив у Шкаго і котрого покланяно до слова понад програму.

На закінчення концерту пані Подола подякувала учасникам, котрі своєю присутністю віддали честь письменниці Лесі Українці, що так щиро і з посвятою працювала для добра й поступу нашого народу. По відспіванню національного гімну задоволені учасники свята розійшлися, кожний з відзначкою, на котрій була знимка Лесі Українки. Ці відзначки прищиплювано гостям при дверях.

Чистий дохід зі свята, \$43.46, вислали на викуп хати Лесі Українки, на руки централі Червоного Хреста ОДВУ в Нью Йорку.

Є надія, що це перше спільне підприємство жіночих товариств принесе дальші користи нашому громадянству, бо з днем 30 листопада засновано сталий комітет жіночих товариств. Комітет засновано на непартійних засадах і задача його є працювати на культурно-народнім полі спільними силами всіх жіночих угруповань, без огляду на релігійні чи політичні переконання.

За Злучені Жіночі Товариства Шкаго:

І. Подола, голова.
А. Олеськов, секр.

МІКІЗРАКС, ПА.

Листопадове Свято.

Поверх тисяча людей з Мікізраксу й околиці Пітсбургу зібралися в неділю, 20 листопада, пополудні, щоб узяти участь в Листопадовім Святі.

Властиве свято зачалось за раз по Службі Божій. Коло гарно зладженої могили відправив о. Сенета, місцевий парох, паннахиду за полягалих українських стрільців. Попередньо виголосив дві патріотичні проповіді: одну на тихій Службі Божій для молоді, а другу на співаній для старших.

Вступне слово виголосив д-р Іван Процик і покликав до молитви о. Г. Хоміцького, парох з Джінет. Молитва настроїла всіх поважно і святочно. Потім хор з Мікізраксу відспівав „Боже великий, єдиний”. Чорноморська Сін під проводом д. Венжовського в односторонній стояла на „позір” коло гарно удекорованої могили і віддавала честь по кожній піснї. Члени Червоного Хреста з Ренкін, під проводом пані Кудли, в білих одностроях, заняли місця коло могили.

Пані Груно віддеклямувала поезію „За Рідний Край” і зробила нею велике враження на слухачів. Також деклямація „На листопадові дні”, Павла Кречковського, виголослена була поправно і з добрим акцентом, хоч декляматор рождений в Америці. Опісля наступив попис 4 хорів.

Перший виступив хор з Джінет, під проводом о. Г. Хоміцького, і відспівав три пісні: „Козака несуть”, „Чорна рілля ізорана” і „Ой, три шляхи широкі”.

Другий з черги хор, під проводом о. Павловського з Арнолд, Па., відспівав також три пісні: „Ізза гори сніжок летить”, „Ой, видно село”, „Човен хитається”.

Опісля дитячий хор з Мікізраксу, під проводом п. С. Костецького, відспівав 5 пісень: „Стоїть явір над водою”, „Де Дніпро наш”, „Ой, у полі нивка”, „Ой, завила черемшина” і „Летіла куля”.

Потім мішаний хор з Мікізраксу, під управою о. Сенети, відспівав чотири пісні: „Накрила нічка”, „Почаївська Божа Мати”, „Що то за грим” і „Золоті зорі”. Остання пісня укладу о. Нижанковського, того великого патріота і талановитого композитора, якого ляхи 1919 року розстріляли.

Усі чотири хори відспівали свої пісні дуже добре і зробили миле враження на слухачів. Потім ланна Поліна відспівала пісню „Ой, вербо, вербо”, укладу С. Людкевича. А компаніював на піяні п. Іван Суминський. Знаменита його гра припала всім до вподоби і публіка нагородила його і солістку бурєю оплесків.

Святочний реферат п. В. Душника, ред. „Націоналіста”, вислухали присутні з великим зацікавленням, а потім вислухали з зацікавленням коротку, але виголошену з великою силою промову п. Хандоги, редактора „Народного Слова”. Резолюції уложив і прочитав адв. В. Ониськів і публіка одноголосно їх прийняла.

Орхестра М. Гурника витала і прощала прийнятих.

Накінєць д-р І. Процик подякував усім присутнім і всім організаціям за численну участь.

Прихід був: за вступу \$91.10; збірка на салі принесла \$52.66; разом \$143.76.

Зажолило по \$1: С. Костецький, Т. Сушинський, Д. Сидір, Анна Козак, Я. Бачинський, М. Фарло, о. Гр. Хоміцький, о. Павловський, В. Шабатура, Гр. Шабатура, А. Вислючка, В. Яковський, В. Душник, адв. Ониськів, С. Беню, о. Желехівський, Д. Лашин, І. Петрик, П. Левицький, А. Животко, о. Сенета; по \$0.50: С. Павлів, Гуман, Бонач, І. Животко, К. Калінін, І. Животко, І. Чинишин, С. Харитон, пані Хандога, О. Лисий, П. Панчак.

По відтягненні розходів вислали через „Обеднання” на найпекучіші потреби \$68.76.

Свято закінчено відспіванням українського й американського гімну. Добре приготуване, з великою програмою, переведене Листопадове Свято в Мікізраксі позаставило незатерте враження.

Семен І. Костецький, кас.

БОФАЛО, Н. Й.

Листопадове Свято.

Українська парохія на Блек Рак в Бофало святкувала в неділю, 4 грудня м. р., Листопадове Свято. В год. 6:30 відслужив о. І. Жук паннахиду за полягалих героїв і відправив молебень за цілий український нарід. По відправі присутні удалися на галю У. Н. Дому, де відбувся концерт. Вступне слово виголосив очевидець листопадових днів о. І. Жук і змалював цю історичну хвилину, в котрій український нарід довершив великого діла. Мішаний хор „Боян”, з своїми 35 співаками і співачками в українських строях зробив велике враження на присутніх. Хором проводив проф. Грицькован. Солю відспівав п. Полюга, а дует п. Гузий і С. Лозинський. Між лавами виступили шкільні діти з танцями під проводом пані М. Ридзик, яка вложила чимало труду, щоб підготувати малу дітвора до танців. Коли малий хлопчина М. Лозинський танцював „чумака”, а Г. Верелівська „гу-

цулку”, то оплескам не було кінця.

Слід зазначити також і сумний факт, що публіки чомусь було мало. Якби не люди з Лакавани, Тонаванди і Наягара Фолс, то галія світила б пустою.

На кінець говорив гром. Богдан з Тонаванди і в своїй палкій промові представив теперішнє положення нашого народу під Польщею і закликав до збірки. Н. Гнатик і п. Юрчак зібрали \$14, котрі переслали через Обеднання для Карпатської України.

І. Швець.

КЛІВЛЕНД, О.

Большевицям не повезло.

Вже в суботу, 17. грудня ц. р., прислужники Сталіна розносили по різних прилюдних місцях Клівленду, а навіть по домах, відозви, видані якимсь самозванчим комітетом, створеним нібито „українськими руськими, лемківськими і карпаторуськими організаціями”. Як говорилося на летючках, згадані організації скликають велике віче, щоб згуртувати всі „демократичні” сили, за-протестувати проти „фашистських сил”, що то страшно загрожують братам закарпатцям, а також західній Україні, та подати їм у боротьбі проти того „фашизму” помічну руку.

Ця большевицька маніфестація мала відбутись в так званім Робітничім Домі і мали на ній говорити: Н. Настасівський, Г. Е. Любешков і М. Лагойда. Це виглядало на якусь кумедну провокацію, тому я пішов наочно довідатись про те, як ті „демократичні сили” і „приятелі бідного робітника” будуть „помагати” нашим братам закарпатцям. Бо всім нам добре відомо, що ті большевицькі агенти, коли наші брати закарпатці стогнали під чоботом бенешівського жандарма і чесько-бенешівської бюрократичної кліки — зовсім не думали брати їх в оборону і не скликали тоді „демократичних сил”.

Приходжу отже в неділю, в означений час перед Робітничим Дім і бачу довкола поліцію. Іду далі: на галі теж повно поліції. Щож, подумав я собі, там, де большевики, там мусить бути поліція. Це нерозривні товариші. Без поліції нарід готов большевицьких лідерів таки добре потурбувати. В Советах Сталін боїться навіть показатись на вулицю. Лиш його великі фотографії вносять на вулиці тих мусить стерегти поліція.

На галі я запримитив, що чимало наших правдивих українців прийшло з цікавості подивитись, так як і я. Менша частина були закукуречені, спантелечені большевики. На першого бесідника президія покликав М. Лагойду, який властиво мав говорити останнім. Бесідник правдоподібно походить з Нью Йорку. Він почав говорити по англійськи. А ші і він з нічим відійшов. Те саме було, коли прийшлося голосувати за резолю-

ВЕЛИКА НОВИНА! — ПЕРШИЙ РАЗ У ШКАГО!

ЛАВОЮ ВСІ НА УКРАЇНСЬКУ ФІЛЬМУ

„МАРУСЯ”

що буде висвітлюватися в прекраснім театрі
EIGHTH STREET THEATRE, SOUTH WABASH AVENUE,
CORNER 8th STREET

В НЕДІЛЮ, 15. СІЧНЯ (JANUARY 15, 1939)

в годині 2. пополудні ПРЕМ'ЄРА! Врочисте відкриття!
Потім звичайне висвітлювання аж до 11. год. вечором.

В ПОНЕДІЛОК, 16. СІЧНЯ,
У ВІСНОК, 17. СІЧНЯ,
В СЕРЕДУ, 18. СІЧНЯ,
У ЧЕТВЕР, 19. СІЧНЯ,

від год. 6:30 до 11 веч.

У П'ЯТНИЦЮ, 20. СІЧНЯ, ОСТАННІЙ ДЕНЬ! Від 2:30 до 11. веч.
ОТЖЕ ЛИШЕ ШІСТ ДНІВ НАГОДИ ПОБАЧИТИ УКРАЇНСЬКУ ФІЛЬМУ
І ПОСЛУХАТИ ЧУДОВИХ КОЛЯДОК ХОРУ ПРОФ. О. КОШИЦЯ!
НЕ ОМИНІТЬ НАГОДИ!

НЮ ЙОРК, Н. Й.: ST MARKS THEATRE, 2nd AVE. & ST. MARKS PL.
(8th St.), 19, 20, 21, 22, 23, 24 і 25 січня
(January 1939). Початок кожного дня в 12. год. вполудне.

ЙОНКЕРС, Н. Й.: ELM THEATRE, ELM STREET, 17 і 18 січня
в 6:30 год. ввечір.

...exceptional pageantry and beautiful choral arrangements make "Marusia" an outstanding production... A three-star production.—N. Y. Daily News.
...So much humor and pleasant singing & dancing...—N. Y. Times.
...Outstanding...doubly delightful...—Daily Mirror.

громадян гнівило, то вони почали перебивати йому і робити це так довго, аж доки він не зійшов со сцени. Далше покликало другого бесідника, Г. Е. Любешкова, що має бути адвокатом. Коли слухачі почували, що він говорить лиш про Росію, Манджурію, а не згадує нічого про українські справи, крім того говорить по російськи — то вони також не дали йому говорити і він мусів зійти во сцени. Пішов мабуть до Манджурії.

На останнього бесідника, замість на першого, покликав М. Настасівського, чи Михайла Ткача з Нью Йорку. Бо в відозвах було написано „Настасівський”, а в американських часописах було „Ткач”. Цей бесідник почав вже говорити по українськи. Він же редактором У. Ш. Вістей!

Критикував він троха американські часописи, а опісля вселився Гітлера і проти нього спрямував всі свої гармати. Зате про Польщу і большевію не згадував ні словом. Тому українці з галі пригадували йому не і питали, чому не говорить про те, що діється в Польщі, або в большевії? Бесідник мнявся і далі погрожував, що ті люди, що тягнуть за Гітлером, наражаються тут в Америці на неприємності від американців. Та це людям не промовляло до душі і він з нічим відійшов.

Те саме було, коли прийшлося голосувати за резолю-

ПОВІДОМЛЕННЯ ВІД КНИГАРНІ „СВОБОДИ”.

Календар „Просвіта”, „Золотий Колос” і „Червона Калина” вже вичерпані. Ще можна замовити „Календар Кришні” (50 ц. і „Календарі Батьківщини” 40 ц.).

Може бути.

— Дорогий мужу, чи будеш мене любити, коли моя коса побіліє?

— Думаю, що так. Чейже я люблю тебе вже і брутньою і блондинкою і шатинкою і рудою, то чому не мав би любити, коли ти будеш сивою?

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ „ОБЕДНАННЯ” ЗА 1938 РІК

(Предложений фін. секретарем „Обеднання Українських Організацій” в Америці Дмитром Галичином на річних нарадах організації).

	приходи:	розходи:
Лишилось з минулого року ..	\$1,266.69	
За половину грудня 1937 і сі-		
чень 1938.	4,177.45	\$5,381.46
лютий	3,200.87	3,229.50
березень	2,397.55	1,420.10
квітень	1,151.72	644.55
травень	1,712.34	3,180.13
червень	1,889.73	1,883.70
липень	1,286.59	1,314.60
серпень	681.34	676.60
вересень	2,477.45	2,474.36
жовтень	783.01	778.76
листопад	3,360.84	3,627.25
грудень, до 15	2,531.77	2,418.07
Разом	\$27,187.35	\$27,029.08

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Прихід за цілий 1938 рік	\$27,187.35
Розхід за цілий 1938 рік	27,029.08

Лишається в касі

\$158.27

Пояснення до розходів:

Визвольна боротьба	\$8,842.50
Карпатська Україна	4,000.00
Інваліди	3,665.00
Рідна Школа	2,859.00
Лічниця у Львові	1,689.48
Політичні в'язні	1,310.00
Народні Дому	796.00
Просвіта у Львові	697.00
Школи по селах Галичини і Лемківщини ..	680.00
Видавництва, такі як: Вістник, Контемпо-	
рери Рошя, Жіноча Доля, Наша Куль-	
тура, Лемко, Жінка, Самостійна Думка,	
і т. п.	583.00
Сироти	190.00
На поправу могил	163.00
Письменникам	155.00
Музеї	135.00
Читальні „Просвіти” по селах	98.00
Бурси	76.00
Матерям політичних в'язнів	50.00
Генералам У. А.	50.00
На руки митроп. Шептицького	45.00
Союз Українок у Львові	42.00
Порадник Матерей у Львові	10.00
Студентів	10.00
Вдові по полк. Вітовським	20.00
Світова вистава	30.00
Університетське Товариство в Нью Йорку ..	24.00
Культурний город в Клівленді	36.00
Вища Школа в Стемфорд	20.15
Кошта удержання канцелярії	275.00
Кошти пересилки грошей	142.55
Почтова скринька	16.00
Телеграми і протести до Європи	255.11
Канцелярські прибори	22.45
Чекові конта в банку	3.84

Разом

Висилка всіх грошей до краю	\$26,599.64
Висилка грошей на тутешні інституції	110.15
Удержання канцелярії, почтова оплата лі-	
стів, звичайних і рекомендованих, тут	
в Америці і до краю; канцелярські при-	
лади, посвідки, листи, почтова скринь-	
ка, чекове конто	317.29

У відсотках ціле удержання канцелярії враз з приборами і почтовими оплатами вносить один і одна пята відсотка (1.18%).

Як показує повищий звіт, то в 1938 році зібрано на народні цілі \$25,920.66, а що з минулого року було осталося для переносу \$1,266.69, то загальний річний прихід вносив \$27,187.35. Коли тепер порівняти суму зібраних жертв упродовж 1938 року з сумами жертв, що впливали в попередніх роках, то покажеться, що, наприклад, за останніх 10 років, тільки один рік, а саме 1936 рік, виказував вищу суму зібраних жертв. Знова у всіх інших роках, зібрані жертви вносили на кілька тисяч доларів менше. Тимсамим, 1938 рік, це з ряду другий найкращий рік щодо збіркової акції Обеднання.

(Адреса „Обеднання”: Obyednanye, Post Office Box 122, Church St. Annex. New York, N. Y.).

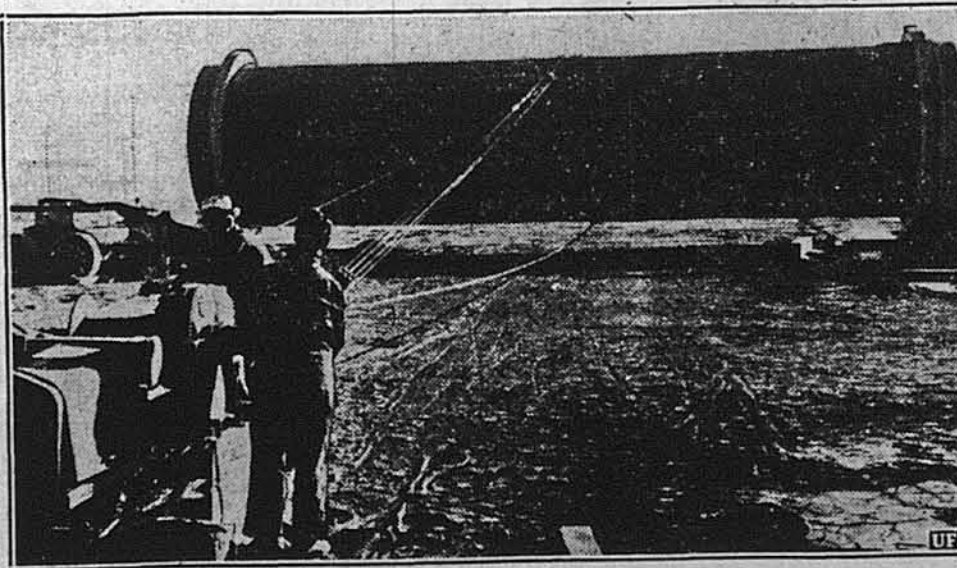
МОЛИТОВНИКИ

Віночок (у білій кавчуковій оправі, з образцем по середині. Малою форматом. Для дітей)	\$.90
Ангел Хранитель (в гарній чорній полотняній оправі) ..	1.35
Помилуй нас Боже (в чорній шкіряній оправі)	1.35
Ангел Хранитель (в гарній чорній подотняній справі) ..	1.35
Ангел Хранитель (в білій кавчуковій оправі з образцем по середині)	1.70
Бог радість моя (сторін 606. В гарній мягкій чорній опр.	2.00
Бог радість моя (сторін 606. В білій кавчуковій оправі з образцем по середині)	2.50

„СВОБОДА”

41-83 GRAND ST. (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода”.

ГАРНА РУРА.

Для перепровадження води понад Всеамериканський Канал уживають грубих рур. Кожний кусок рври має довжину 27 стіп і важить коло 42 тони. Очевидно, переріз такого куса є поважною проблемою.

Степан Мусичук.

КІНЦЬ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Над синіми Карпатами
Український гімн гуде;
Там по далах, під хатами,
Хоч покритий ще шматками,
Українець вольний йде.
Іде гордо долиною,
Хоч вісний корж лиш зів,
Бо над його хатиною,
Маржиною й родиною
Нове сонце волі зів'я.
І вийшов він, на горі став
І поглянув в село, вниз,
І трембіту дідаску назав,
І радісно він так заграв,
Що вже чує світ усе.
Ці кличуть нас брати вітні
Україні, синіх гір:
„Пішлить поміч, ви, ріди всі,
Щоб ми стали на біл, синіх,
За Вкраїну авесь простір!“
Ми чуємо трембіту ту,
І голос нам чудний.
Ми станемо усі в пору
І поміч ми пішем свою,
Хоч здалека, з чужини.
Бо, синіми Карпатами
Український гімн гуде...
Та ще в Польщі за ґратами
І у Москві під чеками,
Україна волі жде.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ
У. Н. СОЮЗУ

ВАЛІНГФОРД, КОНН.

Вислід кампанії за приєдну-
вання членів.

Минулорічна кампанія за
приєднання нових членів до
У. Н. Союзу в стейті Конети-
кат закінчилася гарним успі-
хом. Першим став 277 від. У.
Н. С., бо за три місяці приєд-
нав 20 членів. Другим з черги
став 262 відділ, бо приєднав
18 членів, а відділ 350 став
третім, бо приєднав 15 членів.
Крім трьох згаданих відділів
усі інші відділи в нашій око-
лиці брали участь в кампанії,
щоб побільшити своє член-
ство.

Так ми закінчили 1938, при-
єднуючи для У. Н. Союзу гар-
не число членів. А тепер з но-
вим роком ми починаємо нову
працю. З трьох нечинних від-
ділів 378 уже також починає
працювати. Я був у них на
річній мітингу і на них вступи-
ло вже чотири нові члени. Та-
кож обговорено дальший
план праці і є надія, що цей
відділ в короткій часі дійде
до більшого числа членів, так,
що буде мати право вислати
делегата на конвенцію. Інші
відділи повинні піти за при-
кладом 387 відділу та повести
в тому напрямку працю. Бо
вірю, що є ще широкі поле до
праці і можна чимало членів
приєднати.

А. Маланчук, організатор
У. Н. Союзу стейту
Конетикат.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХА-
ТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ
ЧАСОПИС „СВОБОДА“

Ірина Домбчевська.

РІЗДВЯНА КАЗКА

В кого з нас не залишив-
ся споми про Різдво на селі?
Бо хочби ми хотіли створити
собі в місті ілюзію цих прав-
дивих сільських різдвяних
свят, вони не матимуть цього.
Чару. Діти села викинені об-
ставинами на міський брук —
линуть у кожний Св. Вечір
ще по довгих роках думками
на те далеке село, щоб покло-
нитися йому. За те, що дало
воно нам любов до традиції,
різдвяних звичаїв, що заколи-
сувало нас малих своїми дав-
німи, чарівними колядками.
Навіть тоді як життя не по-
жалівши нас, кидало нами як
м'ячем, і між своїх і на чужи-
ну — передаємо святовечір-
ним зорям привіт для нашо-
го рідного села, для цього
раю нашого дитинства.

Які бідні діти міста, що не
пережили святочних радощів
на селі! Оповідаймо нашим мі-
ським дітям різдвяну казку.
Тільки закриймо завісками вік-
на. Бо через ці вікна побачи-
ли би вони, разом із нами
сірі мури кам'яниць, почули би
скрегіт трамваїв по замерзлим
рейках і замість звуків коляд
гудок самоходів. І ми не мо-
гли б їм цієї казки оповісти.

Було це на високій горі в
сусідстві церкви. Безлисті де-
рева, які оточували хату мов
віничком не сумували за теп-
лим літом. Зима прибрала їх
у прегарні шати. Міняться во-
ни, як діаманти, тріпочуть так
легонько, наче дзвонять дзві-
ночками за кожним подувом
вітру. А це шпильки на мо-
рози на них. У долині плыве
річка. Нині вкрита вона льдом.
А над нею, на горбочках роз-
кинулося село, маленькими
хатками. Хатки виглядають,
як капелюхи грибів у лісі, бо
довкола них загата із запаш-
ної отави.

А в них пораються госпо-
дині, дівчата. Хлопці зиваю-
ться, щоб разом із батьком
приладити, що треба в госпо-
дарстві на час свят. Діти кру-
яться коло батьків. Мама має
дуже багато праці. Цеж два-
надцять страв ладить мати на
вечерю, пече колачі, такі пле-
тені, писані маком.

Скоро нині вечоріє, бо ді-
тям і так час довжиться. Хо-
чуть, щоб батько виіс „діда“,
поставив на покуті, та щоб ма-
ти вже стіл скривала.

На небі зійшла перша зір-
ка. Встелили долівку соломом,
на стіл поклали мати трохи
сіна, білу скатерть. На се-
редині стола колач, у ньому сві-
чка, куті, просфора з медом.

Засвітили свічку, батько по-
ділився просфорою, побажав
ці свята щасливо опровадити,
других діджати. Помолитися
і почали вечерю.

В хатці на горі теж батько
побажав рідні зі щирого сер-
ця. „Дід“, прибраний крайкою
пишався в кутку, сіно було на
столі. І дванадцять страв шло
своєю чергою при вечері. Кож-
ної по трошки. Дітям личка
горять. Коби скоріше — ду-
мають. „Ми були чемні, писа-
ли листа до Янгола. Буде на-
певно ялинка“.

В хатках на селі ялинки не
було.

Дзвоник. Позривалися діти
від стола. Біжать до вікна,
дверей.

— Янголик полетів, такий
високий, білий — я бачила,
кричить, захлипується зі зно-
рушення, мала Марійка.
Відчинилися двері великої
кімнати. В одному куті пиша-
ється височенна прегарна я-
линка. Свічки мерехтять, ян-
гольське волосся міниться ріж-
ними колірами. Солодощі, чер-
воні яблучка, золоті горіхи
манять дитячі очі.

Ще не натішилися, аж тут
уже хлопці в снігах з верте-
пом! Ведуть їх у кімнату. Ма-
ленькі пресмішні герої верте-
пу виголосили свої промови.
Лялечки у вертепі вкриті
такі правдивою соломною
стріхою — киваються на при-
каз малого команданта. По
полісі і коляди дістали добрі
речі і весело пішли далі.

Зі села несеться гомін ко-
ляд. Всюди нині ясно, весело.
В хатах малі діти граються
горіхами на соломі. Люди спо-
чили трохи і час їти в церкву.
І так цілі свята проходять
серед коляд, гостей, розмов
про минуле... Кінець казки
сумний. Не стало наших діду-
сів, не стало вже і багато з
рідні. Чужі люди зайшли до
хатки на горі. Нема малих
хлопців з колядою і вертепом.
Не мерехтять у віконцях сві-
тла свічок.

— „Бог предвчний“ — за-
співали якось голоси. Що це?
Вернувся сон дитячих літ?

Чись кроки відбиваються
гомоном по кам'яних сходах
міської кам'яниці.
„Мамо, мамо, таж це коляд-
ники з „Рідної Школи“. Я від-
чиню, хай зайдуть“.

Весела громада міської мо-
лоді зайшла в хату.
Мама пробудилася мов зі
сну. „Колядники? Звідки во-
ни? Деж малий Степанко, Дми-
трус? Чому не „винчуют“ з
колядою“.

Так гарно вони це робили!
„Мамо, треба дати гроші на
„Р. Ш.““.

Мама зворушена вписує на
листу свій даток, дякує моло-
ді за коляду.

Не вернеться те, що було.
Треба жити новим життям. На-
місце сільських колядок іде
нова коляда на свою школу.

Професори.

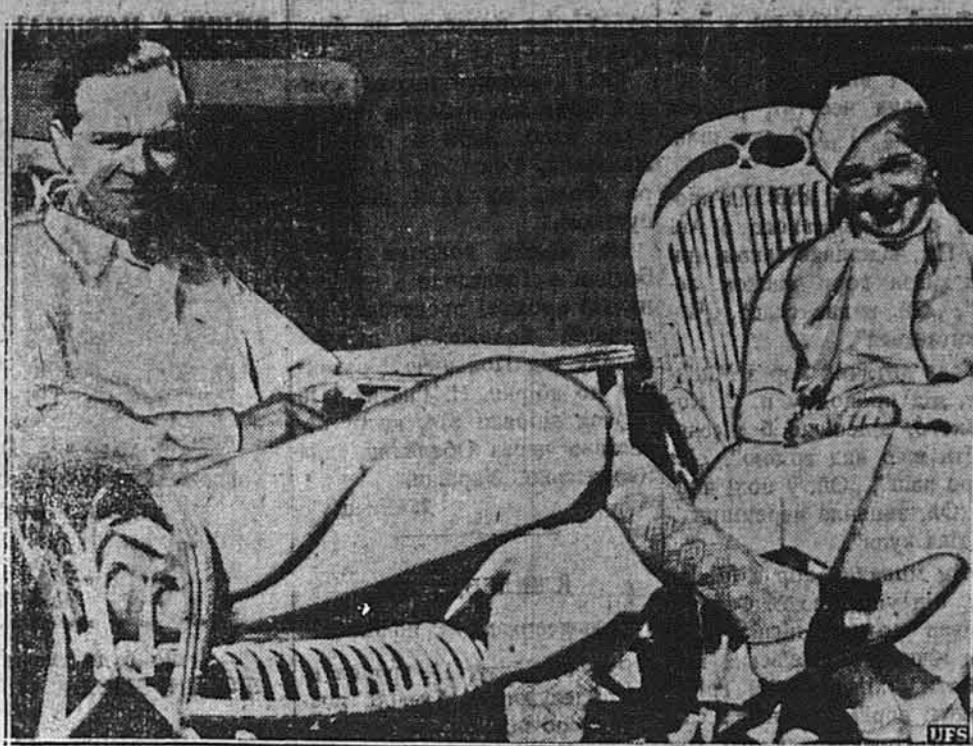
Сидів професор у парку на
лавці та любувався весняним
вечором. Потім пішов до до-
му, але на лавці забув пара-
солу. Коли в дома завважив
згубу, вернувся до парку, але
на тій лавці сиділа вже якась
пара. Професор станув несмі-
ло з боку.

— Чи ти коханий очка? — пи-
тає мужський голос.
— Твої, любий мій, — ка-
же жіночий голос.

Професор нетерпеливиться.
— А чи ти вишневі усточки?
— питає дальше той на лавці.

— Твої, любий мій, — від-
повідає вона.

Тоді професор стратив тер-
пелівість і каже голосно:
— Гей, молодята, як дійде-
те до парасолі, то не забу-
вайте, що вона моя...

ФРЕЛІХ ІЗ ЖІНКОЮ.

Ходять чутки, що німецький фільмовий актор Густав Фреліх і його приятелі побили важко Павла Гебельса за те, що він залишився до жінки актора, теж відомої фільмової зірки. За це його, кажуть, післали в концентраційний табор. На світліні Фреліх з своєю першою жінкою, з якою він розвівся під натиском нацистичного уряду, бо вона була дочкою мадярського жи�івського рабана.

ВЕЛИКА ПРОГУЛЬКА
НА
КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

В суботу, дня 31. грудня
1938 року, на засіданні Комі-
тету Оборони Закарпаття; у-
хвалено зорганізувати велику
прогульку до Хусту, столиці
Карпатської України. Про-
гулька малаб вийхати з Нью
Йорку дня 13. травня 1939 ро-
ку кораблем „Европа“. До під-
готовки цієї прогульки вибра-
но комітет прогульковий, в
який ввійшли: А. Габода, А.
Кість, П. Черноокій, С. Кри-
вень і В. Череватюк. Завдан-
ням цього комітету є заняття
сіма справами цієї про-
гульки, а то обговоренням з
п. Степаном Ковбасником,
власником бюро шифкарто-
вого, про кошти цієї прогуль-
ки та про вироблення та зала-
годження усіх справ пашпор-
тових як також віз і інших по-
трібних документів для всіх
тих, котрі пойдуть з цєю про-
гулькою. Зокрема треба под-
бати, щоб зарезервувати доб-
рі місця на кораблі. Прогуль-
ковий комітет звертається от-
сею дорогою до всіх україн-
ців Злучених Держав і Кана-
ди, що мають межність і на-
мір відвідати в цій році рід-
ний край, щоб прилучитись до
цєї прогульки. Вона буде під
проводом людей, котрі є дуже
добре ознайомлені з терито-
рією цілої Карпатської Укра-
їни, а спеціально з тими пре-
чудними околицями, котрі ко-
жний із нас повинен відвідати.
Тут надмірно лише кілька та-

ких місць, котрі ця прогулька
відвідає. А то: велику й пре-
чудну копальню соли в марма-
роській Солотвині, велику хе-
мічну фабрику в Великій Боч-
кові, копальню і гуту заїзів в
Кобилецькій Полянці, гуту скла
в Требушанах, старинний кня-
зівський замок в Варпалаянці,
де перед 20 роками стояв кіш
Українських Січових Стріль-
ців. Далі відвідаємо мінераль-
ні джерела та купальні в селі
Квасах і найбільше село Кар-
патської України—Ясиння, що
тягнеться 10 кілометрів та
доходить до самої галицької
границі. Також побачимо на-
ших ясинських верховинців в
їх пречудних строях і як вони
сплавляють дерево бистрою
рікою Тисою. Також побачи-

мо багато інших пречудних та
цікавих річей, не згадуючи
вже красу природи, з котрої
славна є наша вільна Карпат-
ська Україна. Адже не дар-
ом Карпатську Україну назива-
ють українською Швайцарі-
єю! Найбільшою атракцією
цєї прогульки буде здійснення
мрій кожного живучого укра-
їнця; запізнаємося з нашими
тепер вільними братами, їх у-
рядом, військом та державни-
ми інституціями. Комітет про-
гульковий просить всіх інте-
ресуючихся цєю прогулькою
подати якнайскорше своє
ім'я й назвище, як також
адресу і своє громадянство.
Всім зголошеним вишлеться
докладні інформації в справі
цєї прогульки, як також про-
ситься слідити в українській
пресі за оголошеннями, котрі
час від часу будуть подавані.
Листи по інформації проситься
висилати на адресу Комітету
Прогульки: 277 East 10th St.,
New York, N. Y.

Юрій Габода.

ДУМАЙТЕ ПРО ЦІНУ!

Ми не жадаємо від тих, котрі до нас
приходять, щоб вони забули про ціну,
або не питалися за неї; ми з власної по-
нуки що справу підносимо.

Як кому на тім залежить, то може пе-
реконатися з власного досвіду, що наші
ціли є якнайбільш умірковані; вони є
приступні для кожної родини, без уваги
на обставини.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5939 Phone: Bayonne 3-0540

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 25. грудня 1938. помер
у Гудсон, Нью Йорк,
ІВАН ХРЕБОР,
член Бр. св. Пасафата, відділу
273. У. Н. С. в Гудсон, Н. Й.
Понийний родився в селі Ро-
пенка, повіт Лиско, Галичи-
на. Приступив в члени У. Н.
Союзу дня 12. відня 1919. ро-
ку. Прожив 61 рік життя і брав
колись жому участь в україн-
ській народній справі. Займав-
ся організаційним відділу 273.
Похорон відбувся дня 27.
грудня, в української греко-
католицької церкви за Служ-
бою Божою, а вілтан на мми-
тар на вічний спочинок.
Нехай Вашингтонська земля
буде йому пером!
Павло Марія, секр.

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

Потрібна ГОСПОДИНЯ в середніх
літах до дому убєльованих покоїв.
Платня після умов. Голоситись о-
собисто або листово на адресу:
(GOSPODYNI)
180 Washington Park, Brooklyn, N.Y.

БІЗНЕСОВІ НАГОДИ

На продаж ГРОСЕРІЯ І ДЕЛІКА-
ТЕСЕН. Власник мусить продати че-
рез свій вік і недугу. Добра наго-
да для молодой пари. Голоситись на
адресу:
329 EAST 88th STREET,
NEW YORK CITY.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.

Тел. GRAMERCY 5-2410.
Урадові години: рано від 10 до
12. Вечір від 6 до 8, а в неділі
рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Без ріжниць, як далеко поза
Ньюарком. Вразі потреби теле-
фонуйте до нас. Обслуга шира
і чесна. — Office
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ELsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удєртейкер
заряджує погребинами по ціні так
низькій, як \$150. Обслуга
найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

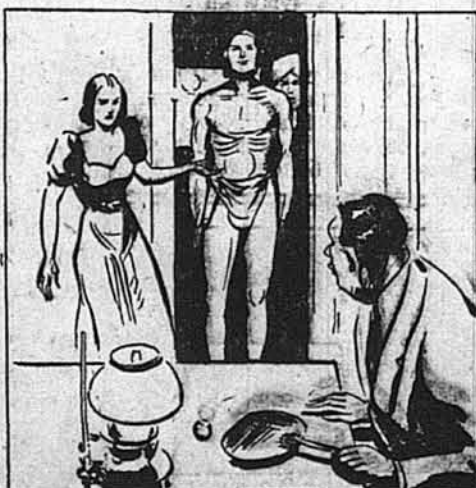
ЗАНИМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL
707 PROSPECT AVENUE
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. MArose 8-6877

Маґра йшла попереду, а за
нею йшов Тарзан. Він мусів
іти за нею, бо за ним ступав
Ляль Таск з револьвером у
руці, готов кожної хвилі пу-
стити кулю в його плечі. „Що
це все означає?“ питав здиво-
ваний Тарзан. „Скоро ти при-
гадаєш собі все і навіть мене
знов пізнаєш“, відповіла жін-
ка. „За отсими дверми є чоло-
вік, що відсвіжить твою па-
м'ять“.

Але коли Тарзан увійшов у
вказані Маґрою двері і побачив
сидячого за столом
цього таємничого чоловіка,
то всеодно він не міг зорієнту-
ватися про що йде. „Диви, А-
тан Том“, сказала Маґра. „На-
решті вдалось нам його знай-
ти“. „А, Брайен Греґорі!“ за-
говорив Атан Том. „Мені ду-
же приємно, що отсе ми знов
зустрічаємось“. Але Тарзан на
те мовчав.

„Чому мовчиш?“ знов запи-
тав Том. „Чого ви хочете від
мене?“ вкінці промовив Тар-
зан. „Чого? Ти є Брайен Гре-
ґорі і ти повинен добре сам
знати, чого нам від тебе по-
трібно. Але коли ти удаєш,
що не знаєш, то я тобі скажу:
нам потрібно твоїх вказівок
до забороненого міста Атар.
Ти навіть виробив мапу. Від-
дай нам її“. Тарзан здвигнув
плечима.

„Я нічого про те не знаю“,
він заговорив. Том зірвався з
крісда розлючений: „Коли ти
не хочеш з нами співпрацюва-
ти, то бодай ти не смієш нам
перешкаджати. А ти не будеш
перешкаджати, коли згинеш“.
З тими словами він звернувся
до Таска і сказав: „Твій ре-
вольвер наробить гуку. Ужний
тихенького свого ножа. Вдарй
скоро, Ляль Таск“.